

BARÁTHI OTTÓ

Periférián, avagy út a hajléktalan szállóig

Beszélgetés Pintér Sándorral

Nem először járok és készítek interjút a salgótarjáni férfi átmeneti szállón, mégis lehangol a látvány és a miliő. Épületen kívül és belül is az elesettség, a kiábrándultság, a reményvesztettség kitapintható jelenléte érzik. Interjúalanyom azonban kirí környezetéből: a jóarcú, nyílt tekintetű, mosolygós férfi már messziről udvariasan üdvözl. „Clinton”-t – ez a ragadványneve – a ’80-as évek végétől ismerem a megyei lapokból, két éve pedig személyesen is.

– Pintér Sándor a nevem, 1955. július 27-én, Budapesten születtem. Világra jöveletemet a számomra szinte máig ismeretlen szüleimnek (apám Pintér Sándor, anyám született Neuderger Rozália) köszönhetem. Hogy életben maradtam, azt inkább a gondviselésnek. Méghozzá az „állami gondviselésnek” (értsd: állami gondozás – B. O.), amely egy éves koromban szárnyai alá vett, és csak tizennyolc évesen engedett el, bocsátott göröngyös utamra. Csecsemőként lettem a soproni gyermekintézet lakója. Arról azonban soha senki nem beszélt, miért, hogyan, és milyen körülmények között kerültem oda. Hogy mióta emlékszem kristálytisztán a velem történetekre? Három éves koromtól látom magam előtt leperegni az egész életemet. Először is arra emlékszem, hogy 1958-ban egy meglehetősen súlyos műtéten estem át, aminek mindkét fülem „meglékelése” lett a következménye, és aminek a nyomait ma is viselem.

– *A szülei nem látogatták meg még akkor sem, amikor beteg volt?*

– Soha rám sem néztek, de egészen kisgyermekként a hiányuk nem tűnt fontosnak. Az viszont igen, hogy már öt évesen megismerkedtem a „női test rejtelmével”. Méghozzá óvodai fürdés közben, egy kis társam, Piroska simogatásával, mire az óvónéni jól elverte a fenekemet, szigorúan figyelmeztetve, hogy „ez soha többet ne forduljon elő”. A nekem nagyon tetsző, tündéri kislánnyal aztán együtt cseperedtünk fel, szinte testvéri vagy annál is nagyobb – vagy „csak” másféle – szeretetben. Az óvodát ugyanis még Sopronban egy nevelőotthon követte, ahová együtt kerültünk el, jártuk ki az általános iskolát, és éltünk egymás mellett tizennégy éves korunkig.

– *Hogyan emlékszik vissza soproni gyermekéveire?*

– Visszagondolva – talán paradoxonnak is tűnhet – szerencsésnek mondhatom magam, mert a város, ahol nevelkedtem, nagyon szép és híres történelmi település volt, és persze, ma is az. Utána is néztem, s megtudtam, már a rómaiak idején is létezett Skarabancia, később Suprun néven. Itt katonáskodott egy ideig – meg is betegedett – Petőfi Sándor. A kies kisvárosban nagyon szép gyermekkorom volt, pedig senki, soha nem mondta: „kisfiam”. Viszont az intézet – amelynek állami gondozott lakója voltam – meghittsége magával ragadó volt. Az épület egy kéttornyú templommal épült egybe, amely hosszú évekig a Ferences-rendi növendékek

internátusa is volt. Az ebédlő egy hatalmas nagy terem, amelynek a mennyezetét bibliai tárgyú freskók borították. Ezeket mindig csodálattal – szinte szájtátva – nézegettem. Az ebédlő volt minden évben a fenyőfa- – akkor még nem karácsonyfa! – ünnepség és ajándékozás színhelye is. Ezekben a felemelő pillanatokban már bizony hiányzott az anyai szeretet. Emlékszem arra is, hogy a tavaszi iskolai szünetben mindenkinek egyszerre, összevontan ünnepeltük meg a névnapját – egy-egy tábla csokoládé kíséretében. Kedvenc soproni emlékeimhez tartozik az a farsangi multság is, ahol hétéves koromban kislánynak öltöztettek be. A jelmezem olyan élethű volt, hogy nem győztem a „kérőket kikoszarzni”. Itt éltem meg az 1960-as évek táncdalfesztiváljait is, amelyeket szinte a képernyőhöz tapadva néztem végig a televízióban. Koncz Zsuzsa dalait 1962-től a mai napig is szeretem. Az intézetben láttam a *Princz, a katona*, az *Ivanhoe*, a *Térdenállva* című filmeket, amelyek mind-mind nagy hatással voltak rám, alakították érzésvilágomat.

– Ezek szerint csupa öröm volt az intézeti élet.

– Ne gondolja, hiszen még nem mondtam el például a legnagyobb drámámat, hogy éjszakánként ágyba vizeltem tizenhat éves koromig. Így kaptam a „húgyos” gúnynevet, ami megkeserítette az életemet, és ezért is a nevelőszülőkhöz való kikerülésem csak álom maradt. Sőt, a nyári táborozások idején is az intézetben kellett maradnom, amiért haragudtam magamra, meg szomorú voltam, hogy nem lehettem a társaim között. Intézeti éveim alatt mindössze egyszer voltam táborban, Nógrádverőcén. Elmondhatatlan élmény volt. Ha csak rövid időre is, de megérintett a szabadság szele. Egyébként itt tanultam meg úszni is. Igaz, szinte kényszerből, hogy mentsem az életemet. Egy rosszindulatú pajtásom, látva, hogy félek a mélyvíztől, szándékosan belelökött a medencébe. Majdnem kiittam a vizét, de aztán nagy nehezen valahogy kievickéltem és ezzel a víziszonyom is megszűnt. Ott és akkor megtanultam úszni, de – szégyen ide, szégyen oda – biciklizni a mai napig sem tudok. Bárcsak ez lenne a legnagyobb bajom!

– A szülei nem hiányoztak később sem? A szeretet, a gyengédség?

– Nagyobbacska koromban ráébredtem mi az, hogy szeretet, ragaszkodás. Sőt, hála Istennek, meg is éltem ezt az érzést. Egy időben – még Sopronban – úgynevezett bennlakásos nevelőotthon lakója voltam, ahol nem csak állami gondozottak voltak. A szülők minden hónap első vasárnapján meglátogathatták, sőt még a városba is kivihették a gyermekeiket. Ilyenkor nagyon elszomorodtam, hiszen hozzám soha nem jött senki. Ezeken a vasárnapokon igyekeztem félrevonulni, míg nem egy kedves nevelőnő megsajnálta és felkarolta, aztán – mondhatom azt is – meg is szeretett. A tanárnőt Fliegens Máriának hívták, akiről a mai napig őrzök egy fényképet, amelyen mindketten láthatók vagyunk: ő vállamra teszi a kezét, s én felmosolygok rá. A képet, amíg élek, megőrzöm.

– Hogy alakult az élete közvetlenül a soproni intézet után?

– Amikor tizennégy éves elmúltam, „kinőttem” a soproni intézetből, 1969 nyarán fájó szívvel kellett búcsút vennem a várostól és az anyámként tisztelt és szeretett nevelőtanárnőmtől. Felhoztak Budapestre, ahol először a Diószegi Sámuel úti Mező Imre Nevelőotthon, az ún. „elosztóintézet”, majd a Makarenkó út 14. sz. alatti fiú nevelőintézet lakója lettem. Mindent összevetve jól éreztem magam, mert gondoskodtak rólunk, elég jól bántak velünk, még ha időnként egy-egy pofon el is csattant, kizárólagosan nevelő célzattal, hogy stílszerű legyek, ha már a Makarenkó

utcában laktunk. Kifejezetten negatív élmény nem is maradt bennem, a nevelőotthonok általános, családszerű szeretet hiányán, a szokásos lelki kríziseken kívül. Ugyanakkor ma is szívesen emlékszem például Szabó Csaba bácsira, nevelőtanáromra, akinek a lánya ismert színésznő.

A Makarenkó utcai nevelőotthonban kezdtem el érdeklődni anyám iránt, és tizenhat éves koromban keresni is őt. A Vöröskereszt szervezete révén akadtam nyomára. Anyám akkor a Gyáli úti üzemben dolgozott. Találkoztam is vele. Döbbenetes és megrázó élmény volt, amit nem is tudok és nem is akarok részletezni. Talán csak annyit erről, hogy anyám mutogatott itt-ott, talán még dicsekedett is velem, miközben éreztem, hogy nem igazán örült a felbukkanásomnak és találkozásunknak. Akkoriban nemcsak anyámat ismertem meg, de a nővéremet és a bátyámat is, de ezek a találkozások sem voltak meghatóak, bensőségesek. Gizi nővérem talán közeledett volna hozzám, a bátyámat viszont valamivel megsértettem, „beszólta” neki. Később, mivel nem együtt nőttünk fel, nem egy családban nevelkedtünk, nem kerestük egymás társaságát, nem volt meg az a kohézió, ami csak a családban alakulhat ki, ahogy ezt feltételezni tudom. Sőt, egy bizonyos idő – úgy egy-két év – után újra szem elöl tévesztettük, végleg elveszítettük egymást.

Tizenhét éves srácként szemtanúja voltam a Kádár-rezsim karhatalmi vagy rendőri erői túlkapásainak, eszméletlen brutalitásának, amikor és ahogyan a Petőfi szobornál megrendezett, március 15-ei ünnepségen a koszorúzó, kokárdás fiatalokat módszeresen, dühödten és kíméletlenül ütlegelték, agyba-főbe verték. Az ünnepen – az előző napokban valahonnan értesülve a tervezett koszorúzásról – egy páran a kerítésen átmászva kiszöktünk az intézetből, és ha időben fel nem eszmélünk, és kereket nem oldunk, bizonyára mi is kaptunk volna a fejünkre.

Sokat tudnék mesélni az intézmény belső életéről, az ott eltöltött évekről, de azok az események – néhány maradandó pozitív élmény, mint például a barátság, az összetartozás, a közösségi érzés kialakulása és megélése mellett – nem túl izgalmasak, inkább csak monoton, mindennapos történések.

– *Mi történt Önnel, amikor kikerült az intézetből?*

– Tizennyolc évesen a Csepel Vas- és Fémműveknél kezdtem el dolgozni. Először az életemben, magamról kellett gondoskodni – ami eleinte szokatlan és furcsa volt. Miként a nyakamba szakadt nagy önállóság és függetlenség, a személyes szabadság érzése és megélése is. Büszkeséggel töltött el az is, hogy az egykor világhírű Weiss Manfréd Művek utódvállalatánál, a magyar ipar fellegvárában dolgozhattam, amely akkoriban – mintegy tíz gyárában – több mint harmincötezer főt foglalkoztatott. Itt több helyütt is dolgoztam, először a CSESZÜ-nek nevezett Csepeli Erőmű és Szolgáltató Üzemben, ahol korábban kárpitosnak tanultam, de melóztam a transzformátor és a fémmű részlegben is. Közben a gyár egyik munkásszállóján laktam, minimális térítési díjat fizetve, viszonylag elfogadható, emberi körülmények között. Szakmám nem volt. Elkezdtem kárpitosnak tanulni még az intézeti időmben, de egészségi problémáim adódtak. Megbetegedtem az afrikától és a lószőrtől (*ezek a kárpitosmunkához használt rostos, illetve természetes, de allergén tömítőanyagok – B. O.*). A hajam elhullott, az orvos eltiltott a kárpitos munkától. Szerintem szerencsém volt, hogy a Szojuz IV. brigád, a CSESZÜ Igazgatási és Ellenőrzési Osztályának kollektívája – akkoriban „dült” a szocialista brigádmozgalom – egyengette utamat, segítette önmagamra találásomat és eligazodásomat a munkahelyen és a kinti életben is.

– *Hogyan sikerült beilleszkedni a „kinti” társadalomba?*

– Nagyon nehezen, a segítő kéz sem volt elég, nem találtam a helyem. Pedig meg volt mindenem, amiről az intézetben csak álmodoztam: függetlenség, pénz – hiszen viszonylag jól kerestem. Mégis nagyon egyedül éreztem magam. Sajnos a pohárhoz nyúltam, az italhoz menekültem, megindultam a lejtőn lefelé. Nők? Hát voltak azok is az életemben, hiszen jóképű gyerek voltam, egészséges fiatalember. Persze, hogy csajoztam. Kétszer estem szerelembe. Az egyikből élettársi kapcsolat is lett. Kedvesemet Anikónak hívták, aki elvált asszonyként Henrik nevű kisgyermekét nevelte, és én mindkettőjüket nagyon megszerettem. Sajnos – ma már nem is tudom igazán, hogy miért – csak rövid ideig tartott a kapcsolatunk. Talán az ital volt az oka a szétmaradásunknak. Akkor nagyon összekuszálódott az életem. Hogy meneküljek a zürzavartól, a pesti forgatagtól és hogy az ivásatról is le tudjak mondani, eljöttem Salgótarjánba.

– *Ez ilyen könnyen ment, mint ahogy mondja?*

– Talán csak most tűnik ilyen egyszerűnek. Jobban belegondolva, a kedvező körülmények összejátszása és akaraterő is kellett a váltáshoz és a változáshoz.

Egy barátom tanácsára kerültem ide, hogy itt próbáljak új életet kezdeni, ami aztán sikerült is. Pedig először nagyon megijedtem, amikor megtudtam, hogy az ötvenes években itt volt Rákosiék egyik legnagyobb tömegbázisa, és hogy munkásmozgalmi múltja, kommunista vezetése alapján Kis-Moszkvának is nevezték Salgótarját. Az 1956. december 8-án történetektől megrendültem. Azt hallottam, a karhatalmisták sortüze 131 ártatlan áldozatot követelt. Micsoda város ez, hogy fogok, hogy lehet itt élni? – kérdeztem magamtól.

A nagymúltú Salgótarjáni Öblösüveggyárban kaptam munkát. 1983 márciusában léptem be először a gyárkapun. Kezdetben raktári segédmunkás voltam, aztán laboránsként dolgoztam. Hála Istennek, sikerült is hosszú időre, szilárd talajon megvetnem a lábam. Pár hónapig a gyári munkásszállón laktam, majd találtam magamnak egy albérleti lakást, amit a viszonylag jó fizetésemből már megengedhettem magamnak. Itt megszakítás nélkül laktam egy idős, kedves hölgnél, özvegy Kovács Józsefné, született Vaiser Aranka néninél, egészen az 1998-ban bekövetkezett haláláig. Ő mintegy ötödik gyermekeként vigyázott rám, és nagyban hozzájárult ahhoz, hogy 15 éven keresztül kiegyensúlyozottan és jól éltem. Ebben közrejátszott az is, hogy időközben az itt élő emberekben kellemesen csalódtam. Többségükkel soha nem volt bajom, kivéve a kisebb-nagyobb munkahelyi konfliktusaimat, és végül ide sorolhatom a gyárból 1998-ban történt, szerintem igazságtalan eltávolításomat.

– *Mit jelentett még az Ön életében ez az előbbi időszak?*

– Minden jót és szépet, amit az élet gyermekkoromban nem adott meg. Először is még a szállásadómról, Arankáról – így hívták a nevéhez híven aranyszívű nénit – el kell mondanom, hogy Botos Bandi ökölvívó olimpikonnak, az olimpiai bronz-, EB ezüst- és bronzérmes, hétszeres magyar bajnoknak volt az anyósa. Bandi kálváriájáról írtam is egy cikket, hogy az ügye finoman szólva is felháborító, nevezetesen, hogy a lelketlen salgótarjáni és megyei sportvezetők, milyen méltánytalanul bántak vele, és szégyenszemre el kellett mennie edzőnek Nyíregyházára, hogy megélhetést tudjon biztosítani a családjának. „Bandit nagyon bántotta a dolog, hogy még a szándékot sem látta a segítségre.” (Nógrád Megyei Hírlap, 1997. április 25., 7. – B. O.)

Visszatérve Arankához, neki is voltak gyermekei, négy is, de ők ugye már régen kirepültek, családot alapítottak. Egyedül maradt, és mivel betegeskedett, sokat tudtam segíteni neki. Olyan anya-gyerek kapcsolat alakult ki közöttünk. Úgy voltam ott, mintha a fia lettem volna, én meg Arankát anyámnak tekintettem és nagyon megszerettem, miként családjának minden tagját is szívembe zártam. Már-már otthon éreztem, családtagnak tekintettem magam, és ők is így voltak velem. Még mondták is nekem. A lakás nagyon jó helyen, a Rákóczi út 32. alatti társasházban, az általános iskolával szemben, a munkahelyemhez is közel – gyalog sem több mint tíz percre – volt. Életemnek ebben a legszebb időszakában, felnőtt fejjel tanulni kezdtem. A város patinás gépipari középiskolájában – munka mellett, levelező tagozaton – sikerült leérettségiznem. Úgy tűnt, sínre került az életem, és végre megadatik mindaz a jó és szép, ami gyermekként kimaradt az életemből.

Hogy mást ne mondjak, még irodalmi pályázaton is részt vettem. Sokat olvastam. Főleg az újságokat bújtam. Írtam egy önéletrajzi kisregényt, amellyel – nem dicsekvésképpen mondom, ezernégyszáz pályamunka közül, a felnőtt próza kategóriában – 6. helyezést értem el. Nagy vonzalmam és igényem volt az írás, elsősorban az újságírás iránt. Úgy éreztem, van némi tehetségem hozzá. Sajnos nem adatott meg, hogy igazán profi módon gyakorolhassam, noha több cikkem is megjelent a helyi lapokban. Ezek egyike-másika miatt a gyárvezetéstől komoly figyelmeztetéseket kaptam. Ma is van néhány ki nem adott írásom, amit megőriztem. Készítettem és beadtam egy pályázatot is a salgótarjáni Szent Imre-hegyi beton posztamens beépítésére vagy helyének hasznosítására. Lényege abban állt, hogy a volt partizán szobor – gúnynevéen Pléh Öcsi – helyére a város nevezetességeit illusztráló szobor vagy szoborcsoport kerüljön. Persze nem én nyertem, eleve valakinek – de nem nekem – írták ki a pályázatot.

– *Netán van „írásos emléke” a „Clinton” ragadványnevével kapcsolatban is?*

– Hogyne. Kiírtak egy alteregó versenyt 1994-ben. Egy miskolci hirdetési újságban jelent meg a *Hasonmás kerestetik!* című felhívás, miszerint, aki hasonlóságot érez magában valaki ismert vagy híres ember iránt, az jelentkezzen. Elmentem. Volt egy show-műsor Miskolcon, az Avas-lakótelepen, az egyetemváros nagyszínpadán. Ott volt Puhl Sanyi, a futballbíró és Magyar Béla, az első úrhajósunk, meg mi heten. Hogy ők miért voltak, mit kerestek ott? Hát, ők voltak a díszvendégek.

A lényeg: negyedik lettem a miskolci hasonmás versenyen és azóta sokan csak „Clinton”-nak hívnak. Az „írásos emlék” pedig az, hogy egyrészt többször is megjelentem különböző újságokban, másrészt én magam e-mailen írtam néhányszor New Yorkba, a fehér Házba, Bill Clinton úrnak, az USA elnökének is, miszerint a leghőbb vágyam, hogy személyesen találkozzam vele. (*Interjúalanyom levelének egy részlete, és a Fehér Házból kapott válasz megjelent a Nógrád megyei online újságban, a www.nogradnet.hu weboldalon is, 1997. október 14-én – B. O.*)

Válaszként az amerikai elnök egyik „szóvivője” többek között ezt írta Bill Clinton nevében: „A számítógépes kommunikáció hívei vagyunk, amely lehetővé teszi, hogy a kormányzat és az emberek közelebb kerüljenek egymáshoz. Az Ön folyamatos érdeklődése és részvétele nagyon fontos ennek elérésében. Tisztelettel: Stephen K. Horn, az elnök számítógépes posta igazgatója.” Kivettem az udvarias hangú levélből, hogy nem igazán számíthatok arra, hogy meghívják. De, ha már a szerepléseimnél tartok, akkor elmondom, hogy 2001 őszén jelentkeztem a Mónika-show műsorába, ahol aztán fel is léptem Clinton-hasonmásként, miként a Balázs-showban is.

– *Mikor és hogyan vesztette el a munkáját, lakását, egész – nehezen megszerzett – egzisztenciáját?*

– Szinte egy időben, egyszerre szakadt rám az ég, vagy kerültem pokolra. 1998 májusában – Aranka halála után – el kellett hagynom a lakást és ekkor rúgtak ki a gyárból is. A baj nem jár egyedül – tartja a szólás-mondás –, és ez nálam is beigazolódtott. Hogy miért küldtek el? Hát, ezer oka is van annak, ahogy szokták mondani, de leginkább talán azért, mert sokat járt a szám, és ezt az erősen baloldali, antidemokratikus gyárvezetés nem tűrhette. Egy kicsit visszatekintve: a rendszerváltást itt éltem meg Salgótarjánban, a gyárban, ami valami eufórikus hangulatot eredményezett nálam, új lehetőségeket, de főleg reményeket és vágyakat ébresztett bennem. Annál is inkább, mert – önhibámon kívül – 1990-ben vettem részt először az országgyűlési választásokon, és úgy éreztem magam is részese vagyok a pártállami rendszer lebontásának, a független, szabad és demokratikus Magyarország megteremtésének, még a harmadik Magyar Köztársaság kikiáltásának is.

Mindig izgága, nyugtalan ember voltam, de ez a korszakos történelmi esemény még inkább feldobott, cselekvésre készítetett. Természetesen a munkahelyemen is hangot adtam a gyökeres változások iránti várakozásaimnak, a demokrácia iránti elkötelezettségemnek. Egyébként a munkatársaim is ismerték politikai beállítódásomat, szociális érzékenységemet, kedveltek is, ezért is választottak meg – gondolom – 1991-ben a Liga-szakszervezet munkabizottsági elnökének. A titkár és a helyettese után én voltam a harmadik ember az érdekvédelmi vonalon. Igyekeztem amolyan közvetítő, összekötő kapocs lenni a vezetők és a munkatársak között, ami elég sok ütközéssel járt. Ugyanis nagyon nehezen tűrtem a munkahelyemen, a környezetemben gyakran előforduló igazságtalanságokat, érdeksérelmeket, amit mindig erélyesen, hangosan és a nyilvánosság előtt – azonnali orvoslást követelve – szóvá tettem. Hiába figyelmeztettek a barátaim, közvetlenebb kollégáim, hogy nem lesz jó vége, ha sokat jár a szám. Ez így ment hét éven keresztül – számtalan szembe kerülés, ütközés és konfliktus közepette –, aztán betelt a pohár, és kirúgtak az első adandó alkalommal, a recessziós hullám kezdetén, amikor nagyobb létszám leépítésre került sor. Nem volt apelláta, az átszervezés címszóba minden belefért. Még jó, hogy a munkakönyvembe a „közös megegyezéssel” bejegyzés került, így legalább némi végkielégítést is kaptam.

– *Milyen volt a gyár piaci pozíciója és gazdasági helyzete az Ön idejében, és később, ha tud róla egyáltalán?*

– Örülök ennek a kérdésének, mert sokat foglalkoztam a gyárral, hiszen szívügyemnek tekintettem. Ennek megfelelően egy terjedelmes tanulmányban feldolgoztam a gyár történetét, bemutattam az elért eredményeket, a vállalat műszaki-gazdasági helyzetét – 1993-ig bezárólag. Ebből csak annyit emelnék ki, hogy amíg 1964–1985 között a Salgó I., II. és a Csomagoló III. elnevezésű beruházások révén a gyárban még egyértelműen a fejlesztés volt napirenden, addig a '90-es években már a gyár léteért és fennmaradásáért való mindennapos küzdelem volt a jellemző, miképpen ma is.

A gyár életében döntő fordulatot jelentett, amikor 1989. szeptember 1-től kilépett az Üvegipari Művek kötelékéből, és önállóan gazdálkodó vállalatként jelent meg az üvegipari termékek piacán, az önállóság minden előnyével és hátrányával együtt. A rendszerváltás után – elsősorban a Szovjetunió széthullása és az utódállamok

piacainak elvesztése miatt – a gyár súlyos gazdálkodási nehézségekkel kellett megküzdjön. A vállalatvezetés – a jövőt biztosítandó – tárgyalásokat kezdett a gyár részleges vagy üzletársi eladásáról. Ennek eredményeként 1992. január 1-jétől a vállalat részvénytársasággá alakult, és társas vállalkozási formában, St. Glass Salgótarjáni Öblösüveggyártó és Forgalmazó Rt. néven működött tovább. A vezérigazgató az 1982 óta a vállalat élén álló Kazinczy Gyula lett, illetve maradt, a gazdasági igazgató pedig Aranyos Ferencné volt. A piaci, ebből következően a gazdasági-pénzügyi problémákat nem sikerült leküzdeni, a gyár 1992 októberében kénytelen volt öncsődot jelenteni. Ekkor a vállalkozás az Állami Vagyonügynökség tulajdonába került és nehéz piacgazdasági körülmények között szinte csak takaréklángon működött. Kirúgásom óta nem ismerem ilyen jól a gyár helyzetét, azt azonban tudom, hogy rövid időközökben, gyakran váltották egymást a tulajdonosok. Vagy két éve, hogy a gyárat – több sikertelen pályázat után – a szlovákiai, losonci székhelyű R-Glass Hungary Üvegipari Kft. vásárolta meg. Talán még mindig a cég élén áll az Aranyos Ferencné, aki az időközben nyugdíjba vonult Kazinczy Gyulával együtt jelentős érdemeket szerzett a gyár ismert sorsának alakulásában, idegen kézre kerülésében. De erről nem akarok beszélni. Annak idején megírtam a véleményemet.

– *Kikre és hogyan emlékszik még a gyárból?*

– Sok mindenkire. Felsorolni sem tudnám őket. Lássuk csak! Az említetteken kívül Pintér Mihály közgazdász is volt egy ideig gazdasági igazgató, Tóth András (ő is közgazdász) a személyzeti-, Roszjár Erzszi a munkaügyi vezető. A laboratórium főnöke Varga Oszkár vegyész-mérnök, helyettese Vágó Gyuláné, Margóka vegyész-technikus volt, Bökő Tibire is emlékszem. Ők mindig segítettek nekem. Sokat köszönhetek nekik. Velük soha semmi bajom nem volt. Nem úgy, mint a gyár szociális igazgatójával, aki országgyűlési képviselőként is tevékenykedett. Vele sokat pöröltem, perlekedtem, nyílt levelet is írtam neki a gyári öltözők és a WC-k, a szociális létesítmények szégyenteljes, fertőzésveszélyes állapotával kapcsolatban az egyik helyi újságba, megkérdőjelezve még a szociális osztály létjogosultságát is. (Tarjáni Tükör, 1989. szeptember 28., 4. – B. O.) Egy másik írásomban pedig felszólítottam, hogy mondjon le országgyűlési képviselői mandátumáról, mert csak ígérni tud, de semmit nem csinált. (Tarjáni Tükör, 1989. november 16., 15. – B. O.) A *Mai Nap* című lapban is megjelent még egy évvel korábban egy cikk, aminek én voltam az értelmi szerzője, csak Szabó Péter, a „Pipás” írta meg, hogy mjt műveltek az egyik videozó, őrző-védő cég „szekus” emberei és, hogy milyen géstapós módszereket alkalmaztak. (Mai Nap, 1998. január 9., 7. – B. O.) Mindez hiba volt, lehetett, mert a „birodalom visszavág” című akció – ugyan jóval később, de – bekövetkezett.

– *Szokott arról gondolkodni, hol rontotta el az életét?*

– Elég sokat, de nem tudok rájönni, mert annyi mindent fel lehetne sorolni, amelyek közrejátszottak abban, hogy ide kerültem, itt vagyok. Hogy mindjárt a születésem, a szüleim? Nem, nem hiszem. Egyáltalán nem. A gyermekkorom a legkevésbé sem volt oka a későbbi szerencsétlen sorsomnak. Majd odaadom az önéletrajzi kisregényemet, ott megfogalmaztam, hogy – talán meglepő módon – nagyon szép gyerekkorom volt. Az intézetben – ahogy már említettem – volt egy nevelőtanárnő, aki úgy szeretett, mintha a fia lettem volna, én voltam a kis kényeztetettje, mert minden nevelőre jutott vagy húsz állami gondozott gyerek. Tőle nagyon sok szeretetet, gyengédséget kaptam.

– *Akkor a gondok az intézet elhagyása után kezdődtek?*

– Az az igazság, az intézetből kikerülő gyerekek nehezen oldódnak, és még nehezebben tudnak beilleszkedni a társadalomba. Említettem, hogy magam is nagyon egyedül voltam még a munkásszállón is. De nem csak a beilleszkedés gond, hanem az önálló életvitel nem ismerete is. Nem tanulták meg a pénzt kezelni, beosztani, nem ismerik az értékét sem. Egy volt intézetinek először a kevés pénz is soknak tűnik, aztán ez megfordul, a sok is kevés lesz.

– *Van két testvére is. Róluk mit tud? És az édesanyjáról?*

– A nővérem talán férjhez ment, a bátyámról semmit sem tudok. Miként azt sem, hogy anyám él-e még vagy sem. Ha élne, akkor már 81 éves lenne. Anyám és a nővérem biztosan Pesten laknak, a bátyám meg a Hatvan melletti Lőrinciben lakott egy ideig, egy gyermeknevelő otthonban. Pintér Mihálynak hívják, a nővérem meg Tóth Gizella, mert féltestvérek vagyunk, nem tudom, talán a Gizinek az apjától elvált anyám, és aztán hozzáment a Pintérhez, tőle szülte anyám a bátyámat és engem. Egyébként már nem akarom megkeresni a volt és az imént említett hozzátartozóimat, akik tulajdonképpen lelkileg soha nem tartoztak hozzám.

– *Hallom, hogy most dolgozik. Lehet, hogy újra jobbra fordulhat a sorsa?*

– Mindig is dolgoztam, ahol csak lehetett, de többnyire alkalmi munkákat kaptam. A kutyasétáltatástól kezdve, az ablakpucoláson és kertásáson keresztül, a pesti építőiparba való ingázásig mindent elvállaltam. Közben kaptam a segélyt. 2005–2006-ban a Salgótarjáni Foglalkoztatási Kht.-nál álltam alkalmazásban, már akkor is Pados Gyula volt az igazgató, miként ma is. Korábban az Öblösben dolgozott, ismertük is egymást.

Most főfoglalkozásúként dolgozom, a próbaidőm letelte után határozatlan időre szóló munkaszerződéssel, egy szerelvényüzemben, ami a Dexion-Salgó utódjának tekinthető, legalábbis ami a profilját illeti. A munka nem igazán nehéz, de fárasztó, mert teljesítményben, sokat dolgozunk, és a főnök nagyon szigorú. A bruttó keresetem 86300 forint, az eddigiekhez (a húszezer forint alatti segélyhez) képest elég jónak mondhatom. Ebből ki kell fizetnem itt a szállón a térítési díjat, ami napi 300 forint, míg étkezésre 105 forint a napi penzum, ami az ebédet tartalmazza. Ez havonta 12–13 ezer forint kiadás, a lottóra már csak havi 2000 forintot költök (a luxort már elhagytam), néha veszek ezt-azt magamnak és magamra, és törlesztem a korábbi adósságaimat.

– *Adóssága is van? Hogyan keletkezett?*

– Hát, valahogy összejött. A lottót éppen most említettem. Hát már semmi káros szenvedélye ne legyen az embernek? Nem iszom, legfeljebb nagy ritkán egy keveset. Nem is dohányzom. Legalább a lottóval szórakozzak, hátha sikerül innen ki-robbantanom magam. Az adósság azonban főleg abból keletkezett, hogy kölcsön-kértem vagy három éve a születésnapomra harmincezer forintot, meg még korábban, 2003 decemberében huszonháromezret. Cipőt akartam venni, meg ezt-azt-amazt. Meg voltak egyéb kiadásaim is.

– *Milyen az élet itt az átmeneti szállón? Mivel tölti az idejét?*

– Itt megvan mindenem. El is láthatom magam, az nem is kerül külön pénzbe. Például mosok, vasalok magamra. Az ételmezésre jobban is odafigyelhetnének az illetékesek, mert – persze nem akarok szembekerülni a vezetőkkel – sokszor az az érzése az embernek, hogy nem frissen főzött ételt hoznak. Egyszer a krumplisztészának

olyan átható szaga volt, hogy az ebédlőtől a szobánkban is érezni lehetett a savanyú illatot. Talán az ÁNTSZ-nek is gyakrabban kellene ellenőrzést végrehajtani. Egyébként megszoktam már itt a szállón. Kisebb-nagyobb megszakításokkal, közel tíz éve itt élek. Szerencsére már lehiggadtam, békés természet vagyok, általában kijövök mindenkivel. Az élet nem valami színes és hangulatos – mondhatnám takarékon zajlik. Mit csinálok? Nézem a TV-t – legalább az színes –, hallgatom a híreket, figyelemmel kísérem a politikai és a gazdasági élet eseményeit, egyáltalán, hogy mi történik országban-világban. Még az amerikai elnökválasztási kampányt is követtem. Drukkoltam Clinton feleségének, a First Ladynek. Meg is írta ezt rólam, nemrég Szabó Gyuszi a hirdetési újságban. (SZUPERINFÓ, 2007. március 27., 6. – B. O.)

– Gondolom, azért fontosabb Magyarország helyzete, mint Hillary sorsa.

– Hát, persze, ez természetes. Nagyon elégedetlen vagyok a politikusokkal, de a szakemberekkel, a rendszerváltás utáni kormányok teljesítményével is. Nagy hibának tartom, hogy a gazdasági élet irányításában afféle kiskirályok is megmaradtak itt-ott, és visszaélnék a hatalmukkal. Hiányolom ma is a szakszervezetek aktív részvételét és tevékenységét az érdekvédelemben, de én ezt már tíz éve mondogatom, mindhiába. (Nógrád Megyei Hírlap, 1998. július 7., 2. – B. O.) Egyébként már nem vagyok olyan harcias-harcos, mint régebben, lehiggadtam. Legszívesebben keresztretjvényt fejték, néha olvasok is ezt azt, csak nehogy elbutuljak, szellemileg is igyekszem frissen tartani magamat.

– Reménykedik még, hogy kikerül innen, bízik még valamiben, valakiben?

– Ez éltet. Hát persze, hogy bízom, reménykedem. A remény hal meg utoljára, ezt örököltem a házinénimtől, Arankától. Természetesen, ötvenhárom éves korában már nem lehetnek az embernek vérmes reményei a megújulásra. Magányos farkas vagyok ma is. Azért jó lenne egy társat, egy rendes, jó asszonyt találni, egy kis lakáshoz jutni. A keresetemből most jobban élek, mint ha csak a segély lenne, de harmincezer forintos albérletre így sem futná. Nem tudom, mi lesz, mert most kitárlták, hogy évente felülvizsgálják az itt lakók körülményeit, jövedelmi viszonyait, és minden évben új szerződést kell kötni. Remélem, hogy munka mellett is maradhatok a szállón. Elsősorban az egészségemre kell vigyáznom, ami most rendben van, egyelőre bírom a fizikai munkát, bár a vállam, a hátam is fáj. Különösen a lelki egészségemre kell vigyáznom, ha még egy ideig élni akarok. Ugyanis, aki nem volt állami gondozott, és/vagy nem élte meg a kiszolgáltatottság érzését, a szeretet és a családi tűzhely melegének hiányát, az nem is tudja, milyen érzés kiüresedni, perifériára kerülve, lelkileg sérült embernek lenni. Senkit ne tévesszen meg a látszólag jó kedélyem, kiegyensúlyozottságom. Sorsom, az életem itt a hajléktalan szállón nem más, mint állandó túlélési gyakorlat, sziszifuszi küzdelem, amivel – mint sebzett vad – kelek és fekszem. Folyamatos harc, amit minden nap magammal és magamban folytatok. Az élet árnyékos oldalán élek, de a tartásomat, emberi méltóságomat megőriztem. És – mint mondtam – reménykedem, amíg csak élek.